

Bemoeizorg zonder wetenschap

In de chronische psychiatrie is er in de laatste twintig jaar min of meer een nieuwe specialisatie ontstaan. Gericht op mensen, die niet om zorg vragen, maar die zorg wel hard nodig hebben. Zorgmijders worden ze ook wel genoemd. Mensen, die in de war zijn, vaak op straat leven, veel drugs of alcohol gebruiken, in slechte conditie zijn, weinig inzicht in hun ziekte hebben en nogal eens voor overlast zorgen. Dat laatste kan dan weer maatschappelijke onrust geven.

Een aparte benadering van deze groep bleek nodig en daarvoor ontstonden steeds meer ACT-teams en FACT-teams. ACT betekent Assertive Community Treatment en de F bij FACT staat voor Functioneel. Het zijn modellen voor de organisatie van de zorg, waarbij een multidisciplinair team zélf actief die zorgmijders opzoekt en probeert om hen weer op de rails te krijgen. Deze nieuwe methoden kunnen heel effectief zijn. Maar ze worden vaak toegepast door medewerkers, die in hun oorspronkelijke opleiding weinig meekregen van dit nieuwe gebied. Dus komt van hen de vraag "hoe doe je het?".

Het gaat dan om de houding en de vaardigheden, die nodig zijn om in contact te komen én te blijven met deze moeilijke categorie klanten. De ambachtelijke kant van het vak dus. Natuurlijk vindt er hiervoor de nodige nascholing plaats en nu is er ook dit (bijzondere) boek 'Bemoeizorg', geschreven door Jules Tielens en Maurits Venster.

Verster vervult als psycholoog al dertig jaar allerlei functies op verschillende plaatsen in de psychiatrie. Jules Tielens is inmiddels bekend als de 'daklozenpsychiater' van het Amsterdamse Rehabteam. Ypsilon kent hem onder andere van de 'Tielens tips' in Ypsilon Nieuws, van zijn bijdrage aan de recente Jubileumstudiedag en van de aanmoedigingsprijs die hij in het begin van zijn loopbaan kreeg toegekend uit handen van Ypsilonoprichter Ria van de Heijden. Met zijn rockband *The Electric Space Cowboys* verzorgt hij al jaren optredens binnen de GGZ.

Op de felblauwe omslag van het pocketachtige boek wordt in een contrasterend geel vakje wat provocatief vermeld: 0 % wetenschap. Want het gaat de schrijvers in dit boek niet allereerst om *evidence based* kennis, maar om het traditionele vakmanschap, wat je altijd meekreeg van je leermeester of opleider. Dat wordt overgedragen in de korte (sub)hoofdstukken vol tips en adviezen, met veel enthousiasme voor het vak. Alles wordt duidelijk, in spreektaal en niet in schrijftaal, verteld. Lekker grote letters zijn gebruikt, zodat je ook in de schemering of als je de leesbril niet bij je hebt toch door kan lezen. Na elk hoofdstuk worden de witte bladzijden onderbroken door blauwe pagina's met tegeltjeswijsheden. U weet wel, van die kernachtige, grappige, maar soms ook tuttige spreuken, die vroeger op de schoorsteenmantel hingen. Voorbeelden uit dit boek: "eerst begrijpen en dan ingrijpen" en: "baat het niet, het schaadt wel" als het over behandelen gaat. En ook: "een psychoticus is zelden in de war" als uitgelegd wordt dat het denkproces bij hem vaak wel normaal verloopt, maar dat de getrokken conclusies niet kloppen. Deze tegeltjeswijsheden, vatten de inhoud van de hoofdstukken samen en illustreren ze.

Bij die inhoud gaat het dan bijvoorbeeld om de bereikbaarheid en het inlevingsvermogen van de bemoeizorger, om de persoonlijke contacten met zo weinig mogelijk afstand. Om de kunst, om met gebruik van het zorgvuldig opgebouwde netwerk, buiten de procedures om te willen handelen. Het gaat ook om het tegelijk aanpakken van de psychiatrische en maatschappelijke problemen en wel binnen het betreffende bemoeizorgteam. De schrijvers laten ook blijken niet veel op te hebben met al die coördinerende functies en managementlagen in de instellingen, want de leiding is er vooral om de uitvoering van de zorg te faciliteren. Of als tegeltjeswijsheid: "een goede manager poetst uw schoenen". Benadrukt wordt, dat het bij die klanten van de bemoeizorg niet om adviseren gaat, maar om het onderhandelen met hen en om het verleiden tot behandeling. Als dat dan niet lukt, zal de hulpverlener vanuit zijn professionele verantwoordelijkheid, dan soms wel impopulaire maatregelen moeten nemen. Ter bescherming en als overbrugging naar een betere situatie.

Wat meer theoretische begrippen worden in aparte hoofdstukjes uitgelegd.

Misschien worden vanuit de bevoegenheid van de auteurs de zaken soms iets te rooskleurig en zwart-wit opgeschreven, maar voor het doel van dit boek mag dit wel.

Het boek is geschreven voor iedereen, die met de doelgroep van bemoeizorg te maken heeft. Dus ook voor familieleden! En een heleboel van de inhoud ervan is ook nog toepasbaar op andere gebieden van de psychiatrie. Warm aanbevolen dus!

Ruud van Dorth - yn@ypsilon.org